

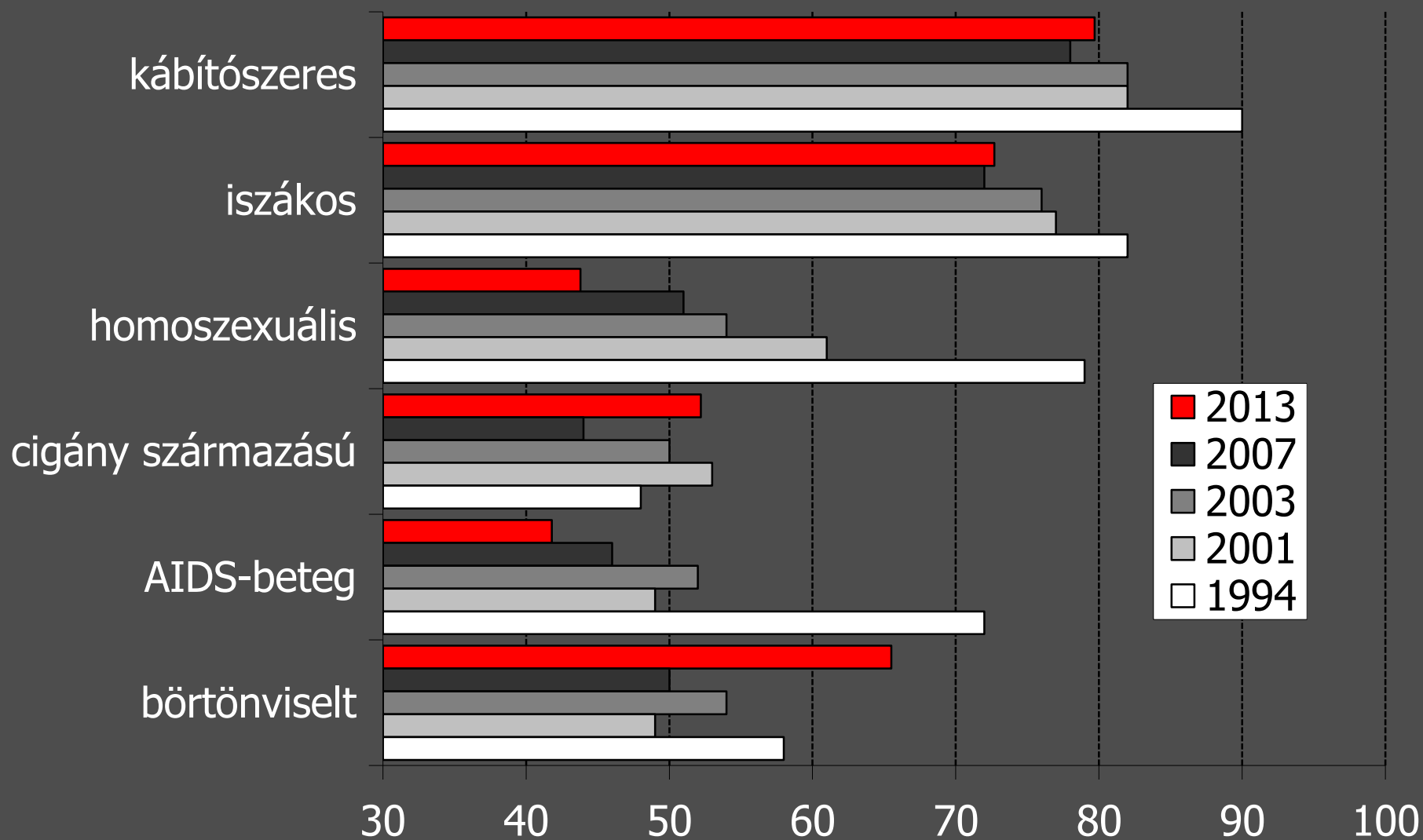
Paksi Borbála

**MÓDSZERTANI DILEMMÁK
EGY 2013-BAN KÉSZÜLT LAKOSSÁGI VIZSGÁLAT
SZERHASZNÁLATRA VONATKOZÓ ADATAI KAPCSÁN**

Magyar Addiktológiai Társaság IX. Országos Kongresszusa
2013. November 21-23. Siófok

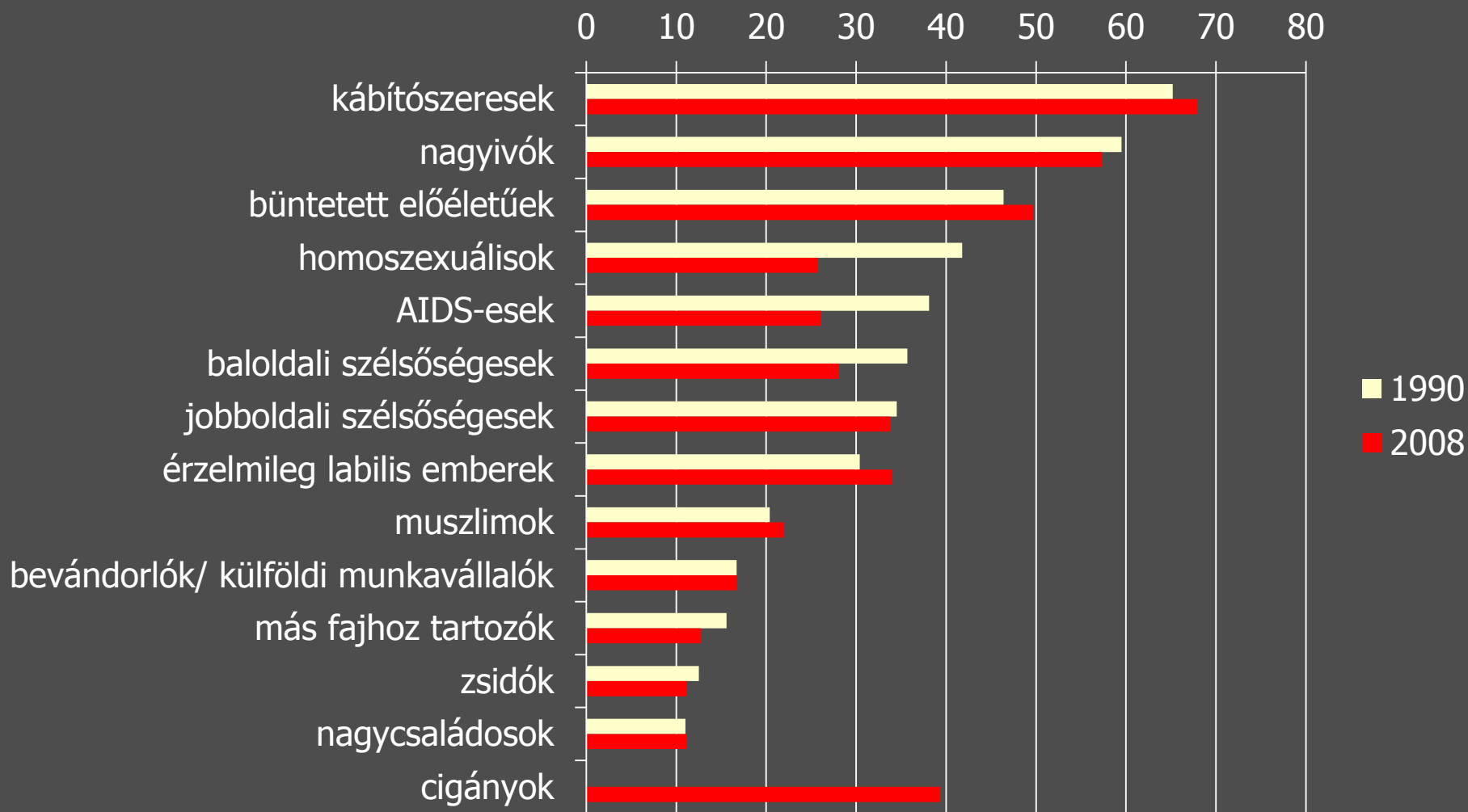

TÁRSADALMI TÁVOLSÁG (MO.18-53 ÉVES NÉPESSÉG, %)

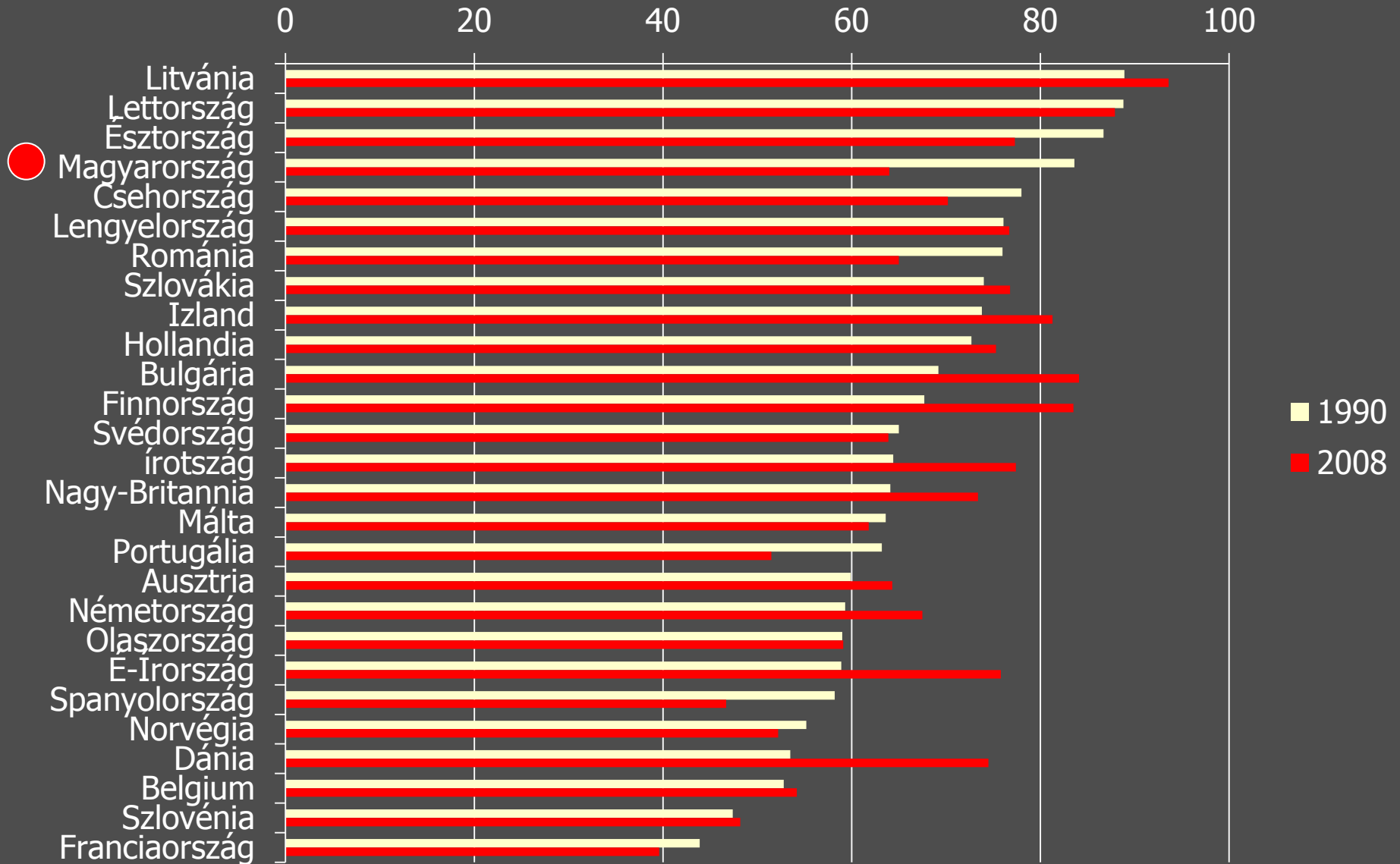
A kérdés így hangzott: „Ön mennyire látna szívesen a szomszédságában olyan személyt, aki ... ?” 1 – ELLENEZNÉ; 2 – INKÁBB NEM; 3 – ATTÓL FÜGG; 4 – NEM KIFOGÁSOLNÁ; 5 – SZÍVESEN LÁTNÁ

KÜLÖNBÖZŐ CSOPORTOKKAL SZEMBENI TÁRSADALMI TÁVOLSÁG – 27 ország

A kérdés így hangzott: „Ezen a listán különböző típusú emberek vannak. Ki tudná választani azokat, akiket Ön nem szeretne szomszédjainak, ha vannak ilyenek?”. (N≈20.000 fő)

KÁBÍTÓSZERESEKSEL SZEMBENI TÁRSADALMI TÁVOLSÁG – 27 ország

A drogfogyasztókkal szembeni társadalmi kirekesztés tekintetében érdekes adalékkal szolgált egy – egészen más, alkotmányozási és választójogi kérdésekre fókuszáló – 2011-ben készült magyarországi kutatás is (Krekó, 2011), mely szerint különböző társadalmi csoportok (pl. alacsony iskolázottságúak, etnikai kisebbségek, stb...) közül a drogosokról vélekednek úgy a legnagyobb arányban, hogy „legjobb lenne, ha a jövőben nem szavaznának”

A CÉLZOTT DROGEPIDEMIOLÓGIAI KUTATÁSOK
MAGYARORSZÁGON: 2001, 2003, 2007

AKTUÁLIS ADATOK – MÁS TÉMÁJÚ KUTATÁS
RÉSZEKÉNT

OMNIBUSZ KUTATÁS - 2013

A kutatás az ELTE Pszichológiai Intézet Doktori Iskolája által készített (Kutatásvezető: Prof. Dr. Hunyady György; alprojektvezető: Felvinczi Katalin), „KÖZ-ÉRZET 2013” című kutatás a „ELTE TÁMOP-4.2.2/B-10/1-2010-0030 – Önálló lépések a tudomány területén” - című projekt keretében, a „KÖZ-ÉRZET 2013 társadalomtudományi kutatás a népesség társadalmi közérzetének feltárása érdekében” című kutatáshoz un. omnibusz-szerűen kapcsolódva készült.

Az alkoholfogyasztással és egyéb szerhasználattal kapcsolatos kérdések a kutatás fő témáját leképező kérdezési battériától elkülönítve, egy különálló, önkitöltős kérdőív segítségével kerültek megkérdezésre.*

* A drogepidemiológiai kérdések felvételét és feldolgozását a Nemzeti Drog Fókuszpont, illetve az Emberi Erőforrások Minisztériuma, Sportért és Ifjúságért Felelős Államtitkársága támogatta.

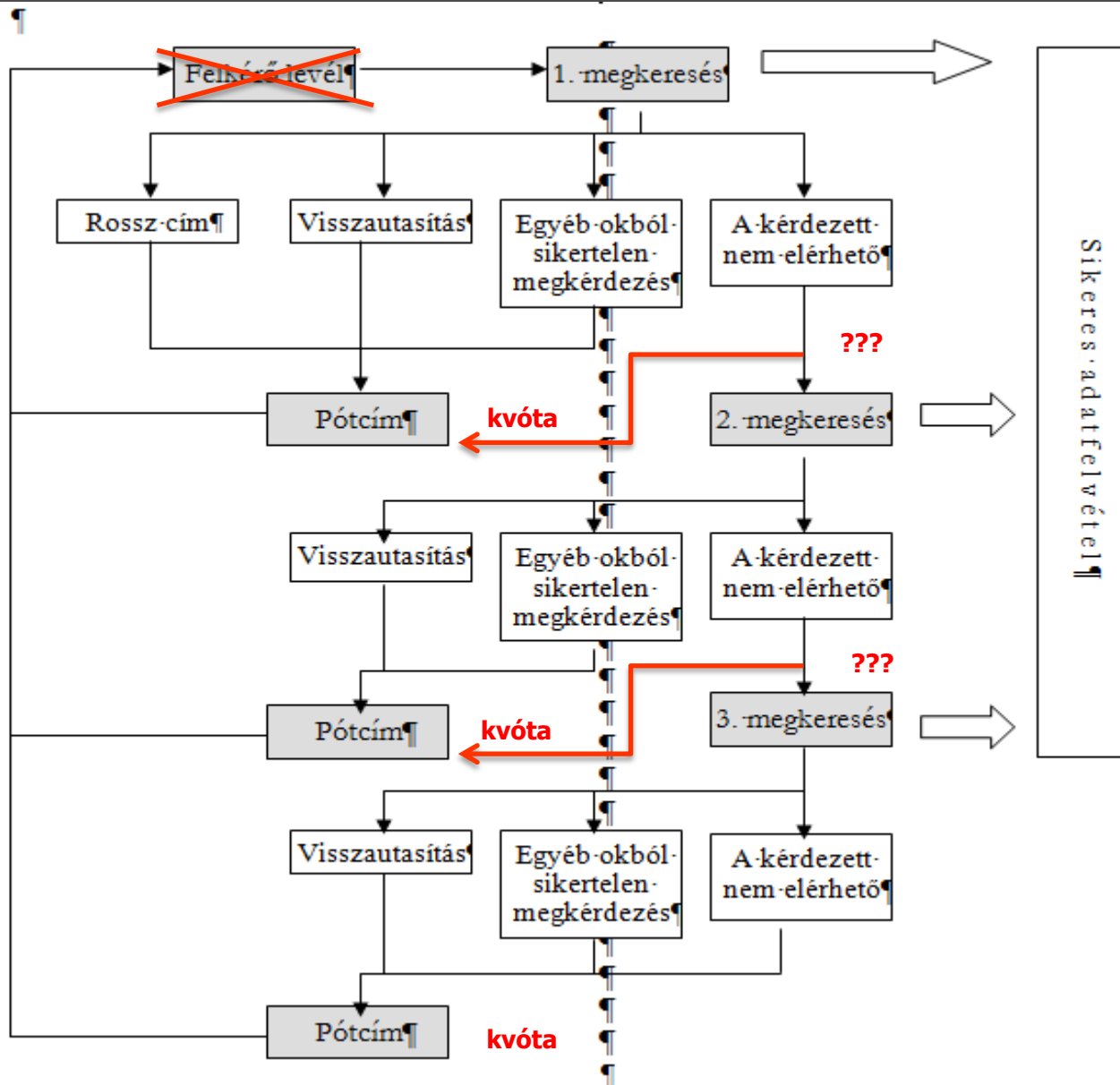
A KUTATÁS FŐBB MÓDSZERTANI PARAMÉTEREI

Az adatfelvétel ideje	2013. május-júniusban
Területi lefedettség	országos
Célpopuláció	19-65 éves magyarországi lakónépesség
Mintakeret	Elektronikus Közszolgáltatások Központi Hivatalának 2011. január 1-i nyilvántartása szerint érvényes lakcímmel rendelkező állandó lakosság (6.669.083 fő)
Mintaválasztás módja	régió, településméret és életkor szerint rétegzett véletlen
Mintanagyság	Br: 2000 fő / N: 1999
Elméleti hibahatár	95%-os megbízhatósági szinten $\pm 2,2\%$
Adatgyűjtési eljárás	kevert: face to face + önkitöltős technika
Adatfelvétel eszköze	EMQ prevalenciára, fogyasztási gyakoriságra, ill. első használatra vonatkozó törzskérdései
Súlyozás	rétegek kategóriák szerinti mátrix súlyozás (min: 0.52; max: 3.23)

A kiválasztott bruttó minta elemszáma az egyes rétegekben

RÉGIÓ	TELEPÜLÉSMÉRET	19-25 éves	26-35 éves	36-45 éves	46-55 éves	56-65 éves	összesen
É-NY	0-999	6	8	9	9	8	40
	1000-4999	16	28	24	22	22	112
	5000-9999	4	6	6	6	6	28
	10000-49999	10	20	20	16	18	84
	50000-149999	12	24	24	18	22	100
D-NY	0-999	8	10	12	12	10	52
	1000-4999	10	14	14	14	14	66
	5000-9999	2	4	4	2	4	16
	10000-49999	6	10	12	10	12	50
	50000-149999	4	8	8	8	8	36
	150000 vagy több	4	6	8	6	6	30
Közép-K	0-999	2	2	4	4	4	16
	1000-4999	16	26	28	24	24	118
	5000-9999	8	14	16	12	12	62
	10000-49999	24	44	48	36	38	190
	50000-149999	4	8	10	8	8	38
É-K	0-999	6	6	6	6	5	29
	1000-4999	18	24	26	24	22	114
	5000-9999	6	10	9	8	7	40
	10000-49999	12	18	17	16	16	79
	50000-149999	4	6	6	4	4	24
	150000 vagy több	10	18	18	14	16	76
D-K	0-999	2	2	2	2	2	10
	1000-4999	10	14	14	14	14	66
	5000-9999	6	8	8	8	8	38
	10000-49999	12	18	18	16	18	82
	50000-149999	4	8	8	6	8	34
	150000 vagy több	4	8	8	6	8	34
Budapest		37	82	82	59	76	336
Összesen		267	454	469	390	420	2000

A KORÁBBI ÉS 2013-AS KUTATÁSOK ADATFELVÉTELI FOLYAMATA

A lekérdezett minta

- 33%-át főcímen,
- 24%-át pótcímen,
- 38%-át kvótás megkereséssel értük el.

	A SZERHASZNÁLAT MÉRÉSÉRE ALKALMAZOTT INDIKÁTOROK	EMCDDA	ADE 2001	ADE 2003	OLAAP 2007
ALKOHOLFogyasztás	Havi prevalencia	X	X	X	X
	Havi fogyasztási gyakoriság	X			X
	Éves prevalencia	X	X	X	X
	Éves fogyasztási gyakoriság	X			X
	Szokásos alkalommal elfogyasztott alkohol mennyisége	*		X	X
	Nagyivás (6 vagy több ital) éves prevalencia	X	X	X	X
	Nagyivás gyakorisága az elmúlt évben	X	X	X	X
	Életprevalencia	*	X	X	X
	Lerészegedés különböző idejű prevalenciaértéke és gyakorisága		X	X	X
	Első alkoholfogyasztás életkora		X	X	X
	Első berúgás életkora		X	X	X
DOHÁNYZÁS	Aktuális dohányzás prevalenciája	X	x	x	X
	Dohányzás intenzitása	X	x	x	X
	Első cigaretta elszívásának életkora		X	X	X
	Rendszeres dohányzás kezdete		X	X	X
LEGÁLIS PSZICHOAKTÍV SZEREK	Havi prevalencia	X	X	X	X
	Havi fogyasztási gyakoriság	X	X	X	X
	Éves prevalencia	X	X	X	X
	Fogyasztási gyakoriság ez elmúlt évben	X	X		X
	Életprevalencia		X	X	X
	Első orvosi javaslat nélküli használat éve		X	X	X
TILTOTT DROGOK	Életprevalencia szerenként	X	X	X	X
	Fogyasztási gyakoriság az eddigi élet során szerenként		X	X	X
	Éves prevalencia szerenként	X	X	X	X
	Havi prevalencia szerenként	X	X	X	X
	Az első használat éve szerenként	X	X	X	X
	Dizájner drogok különböző idejű prevalenciaértéke és gyakoriságja				
	Szintetikus kannabisz különböző idejű prevalenciaértéke és gyakorisága				
	Társadalmi távolság skála		X	X	X

* WHO

A MÓDSZERTANI PARAMÉTEREK ÖSSZEHASONLÍTÁSA

Adatfelvétel ideje	2001, 2003, 2007	2013
Vizsgálati cél	Szenvedélyszer használat	Más témához csatlakozó omnibusz
Területi lefedettség	országos	
Mintakeret	Vizsgálatonként eltérő, közös metszet: 18-53 éves lakónépesség	19-65 éves népesség, 1 éves keretinformációkkal
Mintaválasztási mód	régió, településméret és életkor szerint rétegzett véletlen mintavétel	
Adatgyűjtési eljárás	face to face + önkitöltős technika	
	Felkérő levél alkalmazása	-
	cím+pótcím használat	cím+pótcím használat+kvóta
	3-szori felkeresés (eltérő napszakokban)	???
	A mintába került személyéhez életkorban hozzájuk közelálló, előzetes felkészítésen részt vett kérdezőbiztosok	-
Adatfelvétel eszköze	EMCDDA standard (EMQ)	EMQ prevalenciára, fogyasztási gyakoriságra, ill. első használatra vonatkozó törzskérdései

A TILTOTT DROGOK ELTERJEDTSÉGÉNEK FŐBB MUTATÓI A 19-64 ÉVES NÉPESSÉG KÖRÉBEN 2013-BAN

Főbb mutatók (N)	%	Hibahatár
Életprevalencia (N=1688)	8,2	±1,3
Éves prevalencia (N=1685)	1,7	±0,6
Havi prevalencia (N=1682)	0,8	±0,4
Folyamatos fogyasztási ráta (N=135)	21,1	±6,9
Folyamatos fogyasztási ráta incidenciánélkül (N=135)	15,1	±6,0

19-34 éves korosztályban: LTP: 14,7; LYP: 3,2; LMP: 1.4

A LTP MINTÁZÓDÁSA (19-64 éves népességben 2013-ban, %)

szociodemográfiai jellemzők		LTP %	sign.
Nem	férfi	9,4	p=0,050
	nő	7,1	
Kor	19-25 év	18,1	p<0,001
	26-35	12,8	
	36-45 év	6,8	
	46-55 év	4,0	
	56-65 év	1,3	
Település típus	község	6,2	p=0,154
	vidéki város	8,8	
	Budapest	9,7	
Településméret	<150000 lakos	6,5	p<0,001
	≥150000 lakos	13,5	
Legmagasabb iskolai végzettség	8 általánosnál kevesebb	0	p=0,017
	8 általános	6,1	
	szakmunkás	8,9	
	érettségi	8,9	
	főiskola	5,0	
	egyetem	15,7	
A háztartás nettó havi jövedelme	<50.000 Ft	27,3	p=0,042
	50.000 – 150.000Ft	13,0	
	150.000-300.000Ft	6,4	
	300.000 Ft <	8,6	
Deprivációs index átlagértéke	fogyasztott tiltott szert	3,3806 (átlag)	p=0,475

A VIZSGÁLAT KORLÁTAI

az, hogy a vizsgálat elsődlegesen nem drogepidemiológiai céllal készült, fokozott körültekintést igényel a mért adatok értelmezése tekintetében

- ☒ A kutatás a szokásosnál jóval kevesebb kérdés mentén tudta vizsgálni a problémát
- ☒ Kevéssé volt lehetőség az érzékeny adatok megismerésére irányuló kutatások által igényelt – s a korábbi magyarországi célzott drogepidemiológiai vizsgálatok során következetesen alkalmazott – speciális adatfelvételi stratégia érvényesítésére.
- ☒ A kutatás alaptémája is a szokásostól eltérő, nehezen kalkulálható kontextust adhatott a drogkérdéseknek.
- ☒ Az adatfelvétel gyakorlatilag egybeesett a drogfogyasztás jogi környezetnek szigorításával.

A MÉRŐESZKÖZ MEGBÍZHATÓSÁGA: LTP és az első fogyasztás viszonya (%)

Szerek	INKONZISZTENS VÁLASZOK ARÁNYA		INKONZISZTENS VÁLASZOK A KONZISZTENS FOGYASZTÓK ARÁNYÁBAN	
	2007	2013	2007	2013
alkoholfogyasztás	5,5	5,3	6,6	7,5
berúgás	3,8	4,3	6,8	9,6
rendszer. dohányzás	6,8	13,7	16,2	55,2
nyugtató/altató orv	5,3	3,7	353,3	528,0
marihuána	0,4	1,4	4,2	37,8
ecstasy	0,2	0,6	7,7	31,6
amfetamin	0,1	0,8	5,3	72,7
kokain	0,0	0,2	0,0	33,3
heroin	0,0	0,1	0,0	100,0
egyéb opiát	0,2	0,3	100,0	300,0
LSD	0,2	0,5	22,2	71,4
mágikus gomba	0,2	0,3	40,0	100,0
crack	0,0	0,1	0,0	50,0
GHB	0,0	0,2	0,0	100,0
inhalánsok	0,3	0,2	100,0	100,0

Kor, nem, településméret mentén nem mutatkozott szignifikáns mintázódás

A MÉRŐESZKÖZ MEGBÍZHATÓSÁGA: A különböző idejű prevalenciaértékekben jelentkező inkonzisztens válaszok aránya (%)

SZEREK	INKONZISZTENS VÁLASZOK ARÁNYA A VÁLASZOLÓK %-ÁBAN	
	2007	2013
berúgás	0,8	0,9
altató orvosi rendelvény nélkül	0,3	0,7
nyugtató orvosi rendelvény nélkül	0,3	0,8
kannabisz	0,5	-
ecstasy	0,1	-
amfetamin	0,2	-
szintetikus kannabisz	-	0,1
dizájner drogok	-	0,2

Kor, nem, településméret mentén nem mutatkozott szignifikáns mintázódás

A MÉRŐESZKÖZ ÉRVÉNYESSÉGE: válaszhiány alakulása a prevalencia-kérdésekben (súlyozatlan adatok, %)

Szerek	Életprevalencia		Éves- és havi prevalencia	
	2007	2013	2007	2013
Alkoholfogyasztás	3,8	12,6	3,2/2,1	9,1/11,3
Nyugtató orvosi rendelvény nélkül	5,1*	12,9	4,6**	12,5
Marihuána	5,1	11,7	8,6	11,8
Ecstasy	5,4	12,2	8,8	12,3
Amfetamin	5,5	12,3	8,9	12,3
Kokain	5,7	12,3	8,9	12,3
Egyéb opiát	5,8	12,3	8,9	12,3
Heroin; LSD; Mágikus gomba; Crack; GHB; Herbál drogok; Rush; Angyalpor; I-por; Patron/lufi; Inhalánsok	5,9	12,3	8,9	12,3

* élet illetve éves prevalencia; **havi prevalencia;

Kor, nem, településméret mentén jellemzően nem mutatkozott mintázódás

2007-ben 6 fő jelzett fogyasztást, 2013-ban 14 fő. (10 ffi)

TENDENCIÁK

Mivel a kutatás módszertani paramétereit a mintavételen kívüli hibák fokozott jelenlét jelezték, a tendenciák értelmezése különösen is körültekintést igényel

AZ ADATOK ÉRTELMEZÉSÉBEN SEGÍTSÉGÜNKRÉ LEHET, HA
A 2013-AS VIZSGÁLATOT ÉS A KORÁBBI 2007-ES VIZSGÁLATOT EGY
KOHORSZVIZSGÁLAT EGYMÁST KÖVETŐ HULLÁMAIKÉNT KEZELJÜK.

A BECSLÉS KIINDULÓPONTJA:

Hogy **ugyanabban a populációban az életprevalencia érték nem csökkenhet.**
A 2007-ben 18-59 éves népességet 2013-ban a 24-65 éves népesség fedi le.
(1948-1989 között születettek)

A TILTOTT DROGOK KOHORSZELEMZÉSEL KORRIGÁLT ÉLETPREVALENCIA ÉRTÉKE 2013-BAN (%)

Főbb mutatók	2007	2013
vizsgált kohorsz	18-59	24-64
N	2434	1806
mért életprevalencia	10,3*	6,9
Hibahatár (95%-os megbízhatósági szinten)	1,2	1,2
új belépők aránya		10%
alulbecslés		$1-(6,9*0,9/10,3)=0,39$
19-64 éves korcsoportra mért		8,2
19-64 éves korcsoportra kalkulált		$8,2/0,61=13,4$
19-53 éves korcsoportra mért	11,6	10,2
N	2063	1479
hibahatár	1,4	1,5
19-53 éves korcsoportra kalkulált		$10,2/0,61=16,7$

* egyben a 2013-ban minimálisan várható érték a 24-64 éves életkori csoportban, azt feltételezve, hogy a most 24 év feletti korosztályban nem történ az elmúlt 6 évben új kipróbálás.

Főbb mutatók	2003	2007
vizsgált kohorsz	18-53	22-57
N	2176	2102
mért életprevalencia	11,1	9
hibahatár	1,3	1,2

A TILTOTT SZEREK ÉLETPREVALENCIA ÉRTÉKEINEK VÁLTOZÁSA A 19-53 ÉVES POPULÁCIÓBAN (% , A 95%-OS MEGBÍZHATÓSÁGI SZINTEN ÉRVÉNYES HIBAÁRÁK FELTÜNTETÉSÉVEL)

Főbb mutatók	Év: 2001 (N=1821)		Év: 2003 (N=2408)		Év: 2007 (N=2063)		Év: 2013 (N=1479)		
	%	Hiba	%	Hiba	%	Hiba	mért %	Hiba	korrigált %
Életprevalencia	7,4	±1,2	10,5	±1,2	11,6	±1,4	10,2	±1,5	16,7
Éves prevalencia	2,8	±0,8	3,6	±0,7	3,2	±0,8	2,1	±0,7	3,5
Havi prevalencia	1,3	±0,5	1,3	±0,5	1,7	±0,5	1,0	±0,5	1,6
Folyamatos fogyasztási ráta	37,7	±8,2	37,0	±6,0	29,1	±5,8	21,2	±6,5	-
Ebből új belépők aránya	2,6	±2,7	6,4	±3,0	5,3	±2,8	6,3	±3,9	-

A mért értékek alapján – mint láthattuk – a magyarországi felnőtt népességben a drogfogyasztás elterjedtségének 2003 óta tartó stagnálása folytatódott.

A korrigált értékek azonban a fiatal populációkban végzett kutatások (Hibell, 2012; Németh, Költő, 2011; Elekes, Nyírády, 2012) során az utóbbi években tapasztalt kedvezőtlen tendenciákkal inkább harmonizálnak.

A DROGHASZNÁLAT PROBLÉMÁSSÁGÁRA UTALÓ JELLEMZŐK

	2007	2013
legfiatalabb életkor	14	13
átlag	20,4	18,6
medián	19	18
módusz	20	17

Az első droghasználat életkori jellemzőinek változása 2007 és 2013 között (19-64 éves népesség körében, életkorok)

Polydrog-használat változása 2007 és 2013 között (19-64 éves népesség, az elmúlt évben használók százalékában, 6 féle EMQ standard drogra vonatkozó adatok)

használt drogfajták száma	2007		2013	
	%	kumulált %	%	kumulált %
1	75,6	75,6	65,9	65,9
2	7,0	82,5	9,3	75,2
3	7,6	90,1	5,0	80,2
4	5,1	95,2	9,3	89,5
5	1,5	96,7	10,5	100,0
6	3,3	100,0	-	

A mért értékek alapján – mint láthattuk – a magyarországi felnőtt népességben a drogfogyasztás elterjedtségének 2003 óta tartó stagnálása folytatódott.

A korrigált értékek azonban a fiatal populációkban végzett kutatások során az utóbbi években tapasztalt intenzív magyarországi növekedést erősítik meg a felnőtt lakosság esetében is.

A korrigált értékekben megmutatkozó kedvezőtlen tendenciák a droghasználat problémásságára utaló különböző jellemzők – mint az első használat életkorának csökkenése, vagy a polydrog használat előfordulása – esetében a mért adatokban is megjelennek.

A kutatás megvalósulásáért köszönettel tartozunk Prof. Dr. Hunyady Györgynek a „KÖZ-ÉRZET 2013” című kutatás a „ELTE TÁMOP-4.2.2/B-10/1-2010-0030 – Önálló lépések a tudomány területén” - című projekt vezetőjének, valamint Felvinczi Katalin alprojektvezetőnek.

Köszönetet szeretnénk mondani továbbá Magi Annának és Eisinger Andreának, a kutatás asszisztenseinek.

Köszönöm a figyelmet!

S végül köszönettel tartozunk a kutatás finanszírozásához hozzájáruló két szervezetnek, a Nemzeti Drog Fókuszpontnak, illetve az Emberi Erőforrások Minisztériuma, Sportért és Ifjúságért Felelős Államtitkárságának.